

оцінку через недостатню зрілість школярів. Цю недовіру старшокласники усвідомлюють, проте висловлюють прихильність до ідеї оцінювати роботу вчителів за допомогою анонімних анкет.

Наше дослідження підтвердило, що оцінювання учнями професійної діяльності вчителів у вітчизняній освітній системі не набрало поширення і носить фрагментарний характер. У системі західної освіти воно досить поширене і використовується для її оптимізації. Учніське оцінювання формується сприйняттям учнями освітнього процесу, дисципліною, їх інтересами, статтю, віком вчителя та іншим. Але об'єктивність оцінювання забезпечується поєднанням різних моделей оцінювання педагогічної діяльності.

Оцінювальна компетентність учителя в парадигмі компетентнісного навчання: емпіричні висновки та імплікації

А. В. Гривко,

*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Ключовим компонентом оцінювальної діяльності вчителя в контексті компетентнісної освітньої парадигми є здійснення формувального оцінювання як систематичного процесу використання спостережуваних характеристик навчальної діяльності учнів для підтримки їх у досягненні навчальних цілей і коригування власного викладання для забезпечення цієї підтримки. Формувальне оцінювання передбачає відстеження розвитку наскрізних умінь учнів, що відображає зміщення фокусу сучасних навчальних цілей від ізольованих предметних результатів до комплексних профілів навчальних досягнень, орієнтованих на підготовку учнів до майбутнього життя в суспільстві. Водночас саме оцінювання наскрізних умінь виявляється найбільш методично складним сегментом оцінювальної практики вчителів, що зумовлено багатовимірністю та контекстною залежністю цих умінь (або їх виявлення), а також методичною складністю і ресурсоемністю процесу їх оцінювання. Наше дослідження (опитування, n=432) підтвердило ці висновки: другим за значущістю кластером труднощів, які виникають у професійній діяльності вчителів є оцінювання та пов'язане з ним навантаження. Виявлено, що існує гостра потреба вчителів у чіткому, практико-орієнтованому та реалістичному роз'ясненні інновацій, які впроваджуються в шкільну практику (зокрема, системи та методики оцінювання відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти). Для розроблення системи методичної підтримки вчителів важливо дослідити їхній поточний досвід реалізації підходів формувального оцінювання, зокрема наскрізних умінь, чинники, які впливають на цей процес, а також виклики і потреби, які виникають у шкільній практиці вчителів у процесі оцінювання наскрізних умінь.

За результатами нашого дослідження щодо оцінювання наскрізних умінь (опитування вчителів, n=429) виявлено концептуальну невизначеність українських

педагогів щодо пріоритетності формування предметних компетентностей і наскрізних умінь. Визначено, що переконання вчителів про важливість наскрізних умінь та значення їх оцінювання впливають на практику їх оцінювання не безпосередньо, а опосередковано – через практичний досвід розвитку цих умінь (ефект медіації). Переконання про значення оцінювання мають вплив на практики розвитку наскрізних умінь, але не впливають безпосередньо на частоту оцінювання. Це може пояснюватися тим, що вчителі розглядають розвиток наскрізних умінь як більш доступну та зрозумілу педагогічну діяльність порівняно з їх формувальним оцінюванням. Відсутність статистично значущого впливу контекстуальних факторів (вік, досвід, розмір класу, навчальне навантаження) на частоту оцінювання наскрізних умінь свідчить про те, що структурні та системні бар'єри переважають над індивідуальними характеристиками вчителів у формуванні оцінювальної практики. Результати якісного аналізу відкритих запитань підтверджують цю гіпотезу, демонструючи переважання системних викликів (браку часу, відсутність чітких критеріїв і методичної підтримки, відсутність взаємодії між учасниками освітнього процесу) над індивідуальними чинниками.

Отже, на сучасному етапі впровадження нової системи оцінювання навчальних досягнень учнів у практику українських шкіл (у контексті міжпредметних результатів навчання) особлива увага має приділятися системним змінам, які створюють сприятливе середовище для інновацій: від концептуального пояснення природи наскрізних умінь (чіткі визначення, адаптовані до українського контексту) та механізмів їх інтеграції в предметне навчання до розробки практичних інструментів оцінювання (банку завдань, цифрових інструментів тощо) та забезпечення організаційної підтримки (зменшення бюрократичного навантаження на вчителів, створення некомерційних професійних спільнот для обміну досвідом між учителями, дидактами, методистами і майбутніми педагогами, зокрема на базі науково-дослідних інститутів та закладів вищої педагогічної освіти).

Експертне оцінювання професійної компетентності педагогічних працівників як умова й результат їх професійного розвитку

С. Г. Головка,
кандидат історичних наук,
доцент, старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Одним із важливих етапів сертифікації педагогічних працівників є зовнішнє експертне оцінювання професійних компетентностей педагогів на основі вивчення та аналізу їх практичного досвіду роботи¹. Він реалізується експертними групами,